

מבקר המדינה

דוח שנתי 52ב

לשנת 2001 ולחשבונות
שנת הכספים 2000

מס' קטלוגי 2002-952
ISSN 0334-9713

ניתן לקבל גרסה אלקטרונית של דוח זה באתר האינטרנט של
משרד מבקר המדינה בכתובת:
WWW.MEVAKER.GOV.IL

סדר: אונית שירותי מחשב בע"מ
דפוס: דפוס כתר בע"מ

המרב"ד
עמוד 272-273

דוח 52 מוגש בתקופה קשה ורצופת אירועים ביטחוניים במדינה. החשש כי במצבים מעין אלה יידחקו עניינים הנוגעים לתקינות השלטון לקרן פינה, מחייבת את מבקר המדינה לעמוד על המשמר. מינהל תקין חייב להתקיים בכל עת ובכל מצב, והחתירה לשיפור המינהל הציבורי חייבת להיות נר לרגלינו גם כש"רועמים התותחים". יישום הנורמות החברתיות והמסגרות המחייבות, שעל ביצוען מופקדת הרשות המבצעת, הם ערובה למינהל תקין. החברה בישראל, כמו במדינות רבות אחרות, אינה הומוגנית, ויש בה שכבות חזקות יותר, חזקות פחות ואף חלשות. מבחנה של חברה הוא ביכולתה לדאוג לכל המשתייכים אליה, ובכלל מחוייבותה לדאוג לחוליות החלשות שבה, ולחתור למימוש זכות השוויון לכלל מרכיביה. הדאגה לחלש חשובה לא רק בשל תרומתה ליחיד, אלא גם בשל תרומתה לחברה כולה כמכלול, הן מבחינה ערכית-מוסרית והן מבחינה כלכלית. זהו מבחן לחוסנה המוסרי של החברה, שהוא יסוד מוסד לקיומה. בדוח זה מובאים שני נושאים מערכתיים שבמרכזם נושא השוויון: שילוב אנשים בעלי מוגבלות בחברה ובעבודה, ופיתוח תשתיות פיזיות במיגזר המיעוטים. הביקורת העלתה תמונת מצב עגומה כמעט בכל תחום שנבדק בהקשר לביקורת בנושא הטפול באנשים בעלי מוגבלות, ופיגור בפעולות לפיתוח התשתיות הפיזיות במיגזר המיעוטים, כשהשוויון חיוני גם לחיים בצוותא. הדוח שופך אור על תהליכים הקשורים למימוש של עקרונות השוויון בשני הנושאים האמורים, ומצביע על הצורך לקידום יישומו של עקרונות אלו. במהלך השנים הופנם אמנם הצורך לקדם את הטיפול בשני הנושאים האמורים, אך ככל שמדובר ביישום הדבר לא נעשה בקצב ובהיקף הדרושים, ויש עוד כר נרחב לפעולה.

אליעזר גולדברג
מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

ירושלים, י"ז באייר התשס"ב
29 באפריל 2002

משרד התחבורה

הסדרים ללימוד נהיגה לבעלי מוגבלות

1. רשות הרישוי שבמשרד מפנה אנשים בעלי מוגבלות המבקשים ללמוד נהיגה אל המכון הרפואי לבטיחות בדרכים, שהוא יחידת סמך במשרד הבריאות (להלן - המרב"ד). בעת הצורך נעשית לבעלי מוגבלות חמורות ונכות של 100% בדיקת כשירות מעשית לנהיגה (להלן - מבחן שליטה). מבחן זה נעשה ברכב מיוחד, הכולל התקנים מיוחדים הנדרשים לנהיגה של האדם המוגבל, בנוכחות רופא מהמרב"ד ורב בוחן מרשות הרישוי.

הבדיקה העלתה, שמבחינה השליטה נעשים בסניפי משרד הרישוי בתל-אביב ובחיפה בלבד אך לא נעשים בערים גדולות אחרות דוגמת ירושלים ובאר-שבע. הדבר מוסיף טרחה וביטול זמן לאנשים בעלי מוגבלות הגרים רחוק מתל-אביב ומחיפה, ומסב להם הוצאה כספית ניכרת, שכן עליהם להגיע למבחן ברכב המצויד בהתקנים לפי סוג המגבלה שלהם, עבורו הם משלמים בזמן הבחינה ובזמן נסיעה, עד למקום המבחן.

בתשובת המרב"ד למשרד מבקר המדינה נטען, שכדי שרופא ישתתף במבחן שליטה בירושלים, יש לרכז למבחן שישה נבחנים לפחות, והדבר יאריך עוד יותר את זמן ההמתנה למבחן, אולם לא ניתן טעם לצורך בריכוז שישה נבחנים.

מזן הראוי שתיבדק האפשרות לקיים מבחן שליטה לפחות בירושלים ובבאר-שבע כדי להקל על האנשים הגרים באזורים אלה, מה גם שמשרד התחבורה הודיע שהוא ערוך לקיים מבחנים שם.

2. לימוד הנהיגה נעשה על פי רוב בשוק החופשי, ולכמה בתי ספר לנהיגה יש כלי רכב הכוללים התקנים מיוחדים הנדרשים לנהיגה של בעלי מוגבלות. לא כך הוא ביחס לקבוצת אנשים בעלי מוגבלות קשה אשר נדרשים לעבור מבחן שליטה וללמוד נהיגה ברכב מסוג ואן, שעלות אבזורו גבוהה מאוד. המוסד לביטוח לאומי (להלן - המוסד) מממן לנכים אלה את לימוד הנהיגה ורכש לראשונה רכב כזה לפני כעשר שנים. הוא ממשיך לרכוש רכבים מסוג זה והוא גם מממן את אבזורם. המוסד הפעיל את הרכב באמצעות בית ספר פרטי שנבחר במכרז.

מבדיקה שעשה משרד מבקר המדינה במאי 2001 עולה, שהמוסד קשור רק עם בית ספר אחד להוראת נהיגה באמצעות הרכב היחיד של המוסד ויש תור ארוך של אנשים בעלי מוגבלות קשה הממתינים ללמוד נהיגה במימון המוסד. לפי רישומי המוסד המתינינו בינואר 2001, 75 אנשים בעלי מוגבלות קשה ללימוד נהיגה באמצעות הרכב של המוסד; וביולי אותה שנה המתינינו ללימוד נהיגה 38 אנשים בעלי מוגבלות, מהם 11 המתינינו לשיעורים לקראת מבחן שליטה. לפי קצב לימוד הנהיגה באמצעות בית הספר שעמו קשור המוסד, משך ההמתנה להתחלת לימוד הנהיגה הוא כ-18 חודשים, וההמתנה ללימוד לקראת מבחן שליטה מגיעה לכחמישה חודשים.

תהליכי החלפת רכב לימוד הנהיגה הישן ברכב חדש, רכישת כלי הרכב ואבזורם היו ממושכים והדבר גרם לכך שנוצר תור ארוך של ממתנים ללימוד הנהיגה. להלן פרטים: הדיונים וההכנות לביצוע ההחלפה של רכב לימוד הנהיגה ברכב חדש נמשכו יותר משנה וחצי, מפברואר 1999 עד סוף אוקטובר 2000 מועד בו נרכש הרכב. הרכב התקבל בנובמבר ורק לאחר קבלתו הוצא מכרז לאבזורו. במאי 2001 החל השימוש ברכב. בפברואר 2001 אישרה ועדת נכות רכישת רכב שני ללימוד נהיגה לנכים קשים, ורק בתחילת 2002 אמור להתחיל השימוש ללימוד נהיגה ברכב השני.

רישיון נהיגה ורכב הם חיוניים במיוחד לאנשים בעלי מוגבלות קשה, שבגין מוגבלותם לא נגישים להם אמצעי תחבורה ציבורית. לפיכך מזן הראוי שהמוסד יפעל לקיצור זמן ההמתנה ללימוד נהיגה, שהוא ממושך מאוד כיום על ידי קיצור הליכי הרכישה של כלי רכב ללימוד נהיגה והתקשרות עם מספר בתי ספר לנהיגה, כדי שאנשים בעלי מוגבלות יוכלו לקבל רישיון נהיגה בתוך פרק זמן קצר יותר.